

# Na de orkaan Mitch, de hongersnood...

Nicaraguanen spreken nog steeds in termen van vóór en na Mitch. Wie het al moeilijk had voordat de orkaan Mitch in november 1998 een spoor van vernieling door het land trok, kan vandaag nauwelijks nog zijn/haar familie te eten geven. Het ultraliberale en uiterst corrupte beleid van president Arnoldo Alemán heeft de situatie voor het overgrote deel van de bevolking alleen maar erger gemaakt. Tienduizenden families lijden honger. En dat merk je zodra je de hoofdstad Managua verlaat.

Op de weg naar San Dionisio, een gehucht op 35 kilometer van Matagalpa, maken groepjes vrouwen en kinderen, de rand van de weg schoon. "Het zijn families van dagloners van de koffieplantages die geen werk meer hebben", vertelt mijn begeleider Manuel Ruiz. Hij werkt voor PRODESSA (Promotora de Desarrollo Social y Agropecuario – Bevordering van de maatschappelijke ontwikkeling, de landbouw en de veeteelt), een partnerorganisatie van Oxfam-Solidariteit. "Het stadsbestuur bezorgt hen die karwei om ze buiten de stad te houden en zo verdienen ze een stuiver om wat eten te kopen". Iets verderop staan tentenkampen. Hele families schuilen er onder plastic zeilen voor de zware plensbuien. Zodra de wagen stopt, snellen ze op ons af en vragen voedsel en kleren. Een vader vertelt ontredder: "ik schaam me dat ik hier moet komen bedelen, maar ik zie geen andere uitweg. We woonden en werkten tot voor enkele maanden op de koffieplantage van Don Guillermo Boll (één van de grootste koffieproducenten in de streek - nvd). Maar er is geen werk meer, mijn baas wil zelfs niet meer dat we het terrein nog wieden, ook al werken we tweemaal zo hard voor hetzelfde loon. We zijn niet alleen ons werk maar ook onze woonst kwijt. Waar kunnen we naartoe? Het enige wat we kunnen doen is wachten en zien dat we morgen halen." Overall in het land duiken dergelijke "plantones" (tentenkampen) op. Radeloze en boze mensen eisen werk, voedsel en medicijnen, sommigen gaan een stuk verder en eisen een lap grond. En de regering? "Die doet niets", zegt Manuel, "President Alemán beloofde de koffieproducenten een subsidie van 25\$ per 60kg-export van de vorig oogst, maar tot op heden is er geen córdoba uitbetaald. Bovendien, is dat geen structurele oplossing. Het lost het werkloosheidsprobleem slechts op voor een maand of anderhalve maand".

## Koffiecrisis

Vóór de orkaan Mitch, die in '98 heel wat koffieplantages verwoestte, waren er niet minder dan 300.000 arbeiders tewerkgesteld in de koffiesector. Maar toen stortte ook de prijs op de wereldmarkt in elkaar.

Ondanks het feit dat Nicaragua koffie van een hoog-

staande kwaliteit verbouwt, kunnen alleen de producenten die voor de eerlijke handel werken het hoofd boven water houden. Maar hoelang nog? Manuel Ruiz: "De kleine producenten gaan failliet omdat de privé banken hen geen krediet willen geven. De grote producenten daarentegen versluizen hun geld naar andere, meer lucratieve sectoren en de arbeiders en dagloners staan op straat zonder uitzicht op ander werk." Om het allemaal nog wat erger te maken raasde in oktober de orkaan Michelle boven de Atlantische kust van Nicaragua om dan koers te zetten naar Cuba. Nog eens 37 gehuchten (waaronder Waspam, Rosita en Río Coco) voegen zich bij de tientallen gehuchten die eerder al door hongersnood geteisterd werden. De rijst- en maïssoogsten zijn er vernield, het vee verdrinken.

Ook de boeren die een klein lapje grond bezitten of elk jaar een stuk grond huren en daar bonen en maïs op verbouwen, krijgen met honger af te rekenen. Dat blijkt in San Dionisio. Manuel Ruiz: "De oogst van dit jaar is bijzonder mager door de droogte van de afgelopen zomer. Het probleem is dat de droge periodes steeds langer worden en de regenperiode steeds korter. Om de periode van mei tot en met september, wanneer er weinig voedsel is, te overbruggen gaan die boeren wat bijklussen op de koffieplantages, maar dat valt nu dus weg."

## Zoeken naar uitwegen

Al vele jaren lang stimuleert PRODESSA de boeren in arme gehuchten om ook andere gewassen dan de traditionele bonen en maïs te telen. De vrouwen krijgen wat pluimvee onder hun hoede en leren allerlei groenten klaar te maken om wat afwisseling te brengen in het dagelijkse dieet van tortilla met bonen en bonen met tortilla. Maar het blijft een dagelijks gevecht tegen de honger. Daarom werkt PRODESSA ook met kredieten, omdat arme boeren die anders nooit krijgen. "We zien dat stukje grond als een garantie voor de voedselveiligheid van deze gezinnen", zegt Manuel. Felicito Sanchez is één van de 148 boeren die in aanmerking kwamen voor een krediet. Hij huurt voor 120 córdoba (nog geen 10 dollar) per jaar een stuk grond van een grotere finca, en na 13 jaar is de grond zijn eigendom. Hij verbouwt er op een intensieve manier maïs en bonen en zal binnenkort ook yuca (maniok) en quiquisque (een plaatselijke wortelachtige groente) aanplanten. Zijn burens werken op dezelfde manier. Samen volgen ze cursussen om andere gewassen te leren kennen en ze vergaderen om de problemen te bespreken waarmee ze te kampen hebben. Felicito: "We zijn zo in elk geval beter af. Vroeger huurde ik grond bij een koffieboer. Ik moest de helft van mijn oogst aan hem afstaan als betaling in natura. Nu betaal ik ook, maar veel minder en op de duur is de grond van mij. Nu kunnen we tenminste onze families te eten geven." En

soms is er zelfs wat overschot. De boeren kunnen hun maisoverschot naar de granenbank brengen. De bank kwam er op initiatief van de plaatselijke boeren, die door PRODESSA bijgestaan worden. Op die manier kunnen ze de mais verkopen, wanneer de prijzen gunstig zijn. Ze worden onmiddellijk uitbetaald (iets meer dan de marktprijs) en later krijgen ze nog een toelage als de mais echt wordt verkocht. Manuel Ruíz : "Momenteel telt de granenbank van San Dionisio 255 leden. Per aandeel kunnen ze 5 zakken van 60 kg opstapelen. De prijs daarvoor komt ongeveer op 1\$ per zak. Vorig jaar stapelde de granenbank hier 17.000 zakken."

### Gezondheidsproblemen aanpakken

Maar PRODESSA heeft ook oog voor de andere talloze problemen waarmee de bevolking in deze arme gehuchten geconfronteerd wordt. Ondervoeding, slechte huisvesting, grote gezinnen, gebrek aan water en het zware werk op het veld, zorgen voor heel wat gezondheidsproblemen. Bovendien functioneren de gezondheidscentra slecht en zijn de medicijnen (als ze al voorhanden zijn) peperduur. PRODESSA telt in de streek van Matagalpa 35 vrouwencomités die vooral op het vlak van de volksgezondheid actief zijn. Een dokteres bezoekt hen regelmatig om hen informatie te verstrekken over hygiëne en bepaalde ziekten die ze zelf kunnen voorkomen. Samen stelden ze een eisenpakket (met 800 handtekeningen) op voor het ministerie van Volksgezondheid. PRODESSA werkt ook samen met andere plaatselijke organisaties zoals PROSALUD (eveneens een partner van Oxfam-Solidariteit), die de bevolking van betaalbare geneesmiddelen voorziet. In zoveel mogelijk gehuchten worden (zoveel mogelijk generische) medicijnen verkocht in kleine apotheken, die (meestal) door vrouwen worden uitgebraat, die hiervoor zijn opgeleid door PROSALUD.

### "Voedsel voor werk"

De FACS (Fundación Augusto César Sandino) is een andere partnerorganisatie van Oxfam-Solidariteit en heeft twintig jaar ervaring op het terrein. De FACS houdt zich hoofdzakelijk bezig met de voedselveiligheid en de organisatie van de plaatselijke gemeenschappen in Nicaragua. Edwin Zablah, directeur van de FACS : "Je kan gerust stellen dat in de gemeenschappen waar wij aanwezig zijn, geen honger wordt geleden. Normaal zou de regering moeten instaan voor de basisbehoeften van onze bevolking, maar dat doet ze niet. Kleine producenten kunnen geen kredieten krijgen. Er is totaal geen interesse voor de productie van basisgranen. Het is immers goedkoper granen elders aan te

kopen en in te voeren. Maar als je, zoals zoveel Nicaraguanen, geen geld hebt om die te kopen, wat dan? Wij zijn met de FACS in 1990 begonnen met een programma "voedsel voor werk". Wij probeerden de mensen bewust te maken van het belang van de eigen voedselzekerheid. We stimuleerden hen om hun eigen granen en groenten te verbouwen, klein vee te kweken, om hun dagelijks calorieverbruik te verhogen en ook om hun overschotten (fruit bijvoorbeeld) te verkopen. Dat was een enorme inspanning, maar het heeft vruchten afgeworpen. In 40% van de gehuchten waar we werken is de levenskwaliteit, vooral die van de kinderen, gevoelig verbeterd. Een hele groep mensen is op die manier uit de extreme armoede geraakt, sommige kleine boeren in Boaco kunnen nu zelfs al krediet krijgen bij een privé bank. Er zijn natuurlijk ook plaatsen waar het mislukt is. Wij zijn trouwens niet de uitvoerders, het zijn de mensen zelf die het moeten doen. We doen eigenlijk niets anders dan een groep mensen begeleiden in hun zoektocht naar betere levensomstandigheden, naar hun inschakeling in het productieve leven. Zij moeten uitmaken hoe ze het best aan dat proces kunnen deelnemen. Wij zijn enkel promotoren."

### Een model voor heel het land?

"Heel wat van deze gemeenschappen komen ons opzoeken omdat ze elders hebben kunnen vaststellen dat hun lotgenoten het beter hebben. Wij leggen geen wegen, electriciteit of waterleidingen aan, maar we leren de mensen hoe ze voor hun eisen kunnen opkomen. Bij het afsluiten van het volgende vijfjarenplan zullen we kunnen zeggen of ons model accuraat is of niet. En zo ja, of dat model ook goed is voor het hele land. Ik geloof niet in de "bono productivo" (een soort waardebond die de armsten zouden krijgen voor een koe, geit of kippen) die het FSLN (Sandinistisch Front) tijdens de verkiezingscampagne aanbood. Zoiets lost het probleem niet op, zeker niet als je de mensen niet leert hoe ze daarmee moeten omgaan. Wij doen ook op nationaal vlak aan lobbywerk. Zo hebben we samen met andere organisaties een wet over voedselveiligheid ingediend bij het parlement.

Die is nog steeds niet goedgekeurd omdat het de regering niet interesseert. We zullen nu op de nieuwe regering moeten wachten en al het lobbywerk overdoen, maar dat is nu eenmaal óók het werk van een organisatie die zich bekommert om de minstbedeelden".



Foto : Tineke D'haese